

דף עז.

עין משפט א.

ח"מ סימן רמג פעיף ו

ד. אמר לשנים זכו בשדה זו לפלוני וכתבו לו שטר עליה, והחזיקו בשדה יכול הנותן לחזור בשטר^ה, אע"פ שאינו יכול לחזור במתנה.

עין משפט ב.

ח"מ סימן רמג פעיף ז

ה. אמר להם זכו לו בשדה זו ע"מ שתתנו לו ר' זוז או ע"מ שתכתבו לו השטר, אע"פ שהחזיקו בשדה יכול לחזור בו שלא יכתבו^א או לא יתנו הר' זוז ונתבטלה המתנה ואפי' כתבו השטר יכול לחזור בו כל זמן שלא מסרוהו לו, ונתבטלה כל המתנה.

ה"ה שנים שעשו קנין שישאו זו את זה^ב ואמרו ע"מ שיכתבו שטר, ואח"כ חזר אחד מהם קודם כתיבת השטר^ג נתבטל הקנין^ד כיון שאמרו על מנת שיכתבו שטר והרי אחד מיחה קודם.

ת. מב"ב ע"ז ע"א, וכל זמן שלא הגיע ליד הזוכה יכול לחזור בו, דאין עושין שטר בעל כורחו של נותן, וכתב ה"ה בפ"ו מזכיה הלכה ט"ו דנראה שלא קנו מידו, דאם קנו מידו הוי כשטר וכותבין לו שטר, אבל בטור הסיק דאפי' קנו מידו דכותבים כל זמן שלא מיחה בעדים. סמ"ע ס"ק ט'.

א. מב"ב ע"ז ע"א. והטעם דכיון דבשטר בעינן שליחות, כיון שמבטל השליחות אין העדים יכולים לכתוב מה שהוא לחובתו, וממילא נתבטל המעשה כיון שתלה אותן זה בזה. ובתנאי של ר' זוז אע"פ שזה לא הוי חובתו של הנותן, לא אומרים שיקיימו התנאי בעל כורחו כמו בכל התנאים שאין זה תנאי אלא פיטפוי מילים. סמ"ע ס"ק י"א.

ב. מתשובת הרא"ש כלל ל"ד סי' ג'. ופירוש שעשו קנסות למי שיעבור על השידוך, אבל אם עשו קנין על שישאו זא"ז לא מהני דהוי קנין דברים. סמ"ע ס"ק י"ב.

ג. וה"ה אם כבר נכתב ומוחה שלא למסור אותו. סמ"ע ס"ק י"ד.

ד. ופטורים מהקנס, ואפי' משום בושת אין צריך ליתן שם. סמ"ע ס"ק י"ד.

דף עז:

עין משפט ב.

ח"מ סימן פו פעיף י

יג. המקנה לחבירו קרקע כל שהוא והקנה לו באגב שטר חוב הרי זה קנה בכל מקום שנמצא השטר חוב, בלא כתיבה ומסירה. ובלבד שיאמר לו בע"פ קנה לך הוא וכל שיעבודא שיש בו. וי"א דשטר אינו נקנה בקנין אגב. אבל לענין הלכה גם הרמ"א כתב שנוקטים כדעת המחבר דנקנה באגב.

עין משפט ג.

ח"מ סימן רג פעיף ג

ו. לשונות של זהב ושל כסף או נחושת הרי הם כשאר מטלטלין ונקנים בקנין, וקונים זה את זה בהחלפה, אבל המטבעות של כסף או זהב או נחושת הרי כולם דמים כנגד שאר המטלטלין והנותן אחד מהם בדמי המטלטלין בקנין חליפין לא קנה, ואין אחד מהמטבעות נקנה בקנין ולא עושה קנין.

ה. טור בשם הרי"ף, וכ"כ הרמב"ם בפ' ו' מהלכות מכירה וכפי' רב הונא בסוגיא בבתרא ע"ז ע"ב.

ו. כ"כ הב"י ובכ"מ לדעת הרמב"ם, וכ"כ הרא"ש לדעת הרי"ף וצריך שיאמר לו בע"פ קנה לך וכל שיעבוד שיש בו וגם להוסיף אגב קרקע, נתיבות ס"ק כ"ו.

ז. טור בשם ר"ח והרא"ש, ומ"מ משתעבד באגב דהיינו שאם משעבד אותו לבע"ח ומכר אח"כ השטר חוב יכול הבע"ח לטרוף אותו שטר. נתיבות ס"ק כ"ז.

ח. והש"ך כתב דאגב הוי כמסירה וכתיבה. וכתב הריב"ש סי' ר"י דדוקא שטר שכבר נכתב נקנה באגב ואפי' שההלואה נעשתה בכ"ד, דה"א שיכול לקנות קמ"ל. כ"כ הש"ך. אבל שטר שעדיין לא נכתב אינו נקנה באגב. ובספר פעמוני זהב אנקאוה כתב לחדש דאם השטר נכתב אפי' שעדיין לא חתמו עליו העדים הואיל וגוף השטר ישנו בעולם נקנה בקנין אגב הגוף והשיעבוד שיש בו כשיחתמו העדים, והביא ראיה מדברי הרמ"א בסעיף כ"א ע"ש.

ושטר שאין עדים עליו אלא נמסר לפני עדים דאין כח השיעבוד יוצא מן השטר אלא מעדי המסירה שאינם חתומים עליו, הקצות בס"ק ז' כתב שגם הוא נקנה בכתיבה ומסירה.

ט. ה"ה בפ"ו ממכירה הלכה ב' כתב שמטבע זהב כלפי מטלטלין הוא מחלוקת בין הגאונים, ורב האי חלוק בזה ואמר דמטבע זהב הוא כפירי לכל דבר, ודעת המחבר כר"ח וכהרי"ף שדינו כמטבע.

* המייחד מעות' והקנה אותם לאחד בחליפי מטלטלין אף שמשך המטלטלין לא קנה, ודוקא בתורת חליפין אבל בתורת דמים, משמשך החפץ נתחייב בדמיו מיד.

עין משפט ד.

ח"מ סימן רג סעיף ט

ט . המטבע אין דרך' שיזכה בו מעתה מי שאינו ברשותו אלא בהקנהו ע"ג קרקע', כגון שהקנה לו קרקע ועל גבו מעות, או שישכור מקום המעות, כיון שזכה בקרקע בכסף בשטר או בחזקה או בקנין סודר זכה במעות, והוא שיהיו אותם מעות קיימים כגון מופקדים במקום אחר ולא כפר בהם הנפקד.

ט . יא. ראובן שהיה לו חוב על שמעון והקנה ללוי קרקע ועל גביו החוב, הרי לא קנה החוב' אבל יכול להקנות לו החוב של הישראל' במעמד שלושתן, וכן יכול להקנותו ע"י שימכור לו או יתן לו במתנה שטר החוב'.

עין משפט ה.

ח"מ סימן קכב סעיף א

א. אע"פ שלוח ששלח למלוה חובו ביד שלוחו ובציווי המלוה ואבד

י. אפי' לא אמר בתורת חליפין כיון שייחד לו מעות ואמר לו שימכור לו המטלטלין באלו המעות שייחד אפי' משך המטלטלין לא קנה, כיון שהשני לא קנה המעות. והטעם שכל מכר שהוא בתורת דמים יש חיוב על הלוקח בנתינת המעות וכיון שזה ייחד המעות לא נשאר שם חיוב על הלוקח, דין חליפין יש לו ואין המטבע נקנה בחליפין, ע"כ לא קנה זה המטלטלין אף שמשכן ט"ז. ועיין בביאורים ס"ק ו'.

כ. היינו במתנה אבל במכר אם משך ראובן המטלטלין נתחייב דמי שויו. סמ"ע ס"ק ט"ז.

ל. ממציעא מ"ו ודין אגב גם מעובדא דרב פפא שם. וכתב בביאורים דמשמע אפי' סיטומתא לא מהני. נתיבות בחידושים ס"ק י"ט.

מ. רמב"ם פ"ו ממכירה הלכה ז' דההוא עובדא דרב פפא פקדון היה, אבל מלוה ע"פ א"א לקנותם באגב, וכן כתב הרשב"א בהגוזל עצים. ועיין במרדכי בפ' הגוזל קמא שהביא הרבה פוסקים דס"ל דיכול להקנות חוב באגב, והביא דעה זו הרמ"א בסי' ס"ו סעיף כ"ו. ש"ך ס"ק ד'.

נ. דבשל גוי יש בו חילוקי דינים בסי' קכ"ו סעיף כ"ב. סמ"ע ס"ק י"ח.

ס. ועיין בסי' קכ"ג בסעיף א' דלהרא"ש כותבין הרשאה אפי' על מלוה ע"פ. סמ"ע ס"ק י"ז.

פטור, אם ירצה הלוח שלא לשלחו אפי' שנעשה שליח זה ע"פ עדים הרשות בידו עד שיבוא השליח עם הרשאה **ע**. כיון שיש לחוש שמא ימות **פ** המלוה קודם שיתן החוב ביד השליח ואם יאנסו בדרך יהיה חייב הלוח ליורשים **צ** מכיון שלא נתנם ביד השליח עד שמת כבר המלוה. ע"כ עצה טובה ללוח או לנפקד שלא יתנו לשליח המלוה אא"כ בא בהרשאה שהקנה לו בקנין אגב קרקע מה שיש לו אצל פלוני.

מיהו אם ידוע שמת המלוה לא יתנו ליד השליח **ק**.

נוהגים שאם נראה לביה"ד שזכות למלוה הוא, אע"פ שאינו לא שלוחו ואין לו הרשאה בידו **ר** ובא לרדת לדין עם הנתבע במקומו של המלוה, הלוח צריך לדון עמו.

ע. מקמא דף ע' ע"א האי אדרכתא דלא כתיב בה זיל דון וזכי וכו'. . . וכ"כ הרי"ף בפ' הגזול עצים, ואפי' אמר ללוח או לנפקד לשולחו ע"י זה. סמ"ע ס"ק א' וש"ך ס"ק ב'. והקשה במרדכי בפ' מרובה שם הא קימ"ל שלוחו של אדם כמותו, והביא שהרא"ש כתב דחיישינן שמא ביטל את השליחות, משא"כ במורשה שאין יכול לבטל את השליחות. והשו"ע השמיט טעם של הרא"ש כי ס"ל שיכול לבטל השליחות גם אחרי הרשאה כמ"ש בסעיף ג'. וע"כ כתב טעם השני חשש שמא ימות המלוה לפני שיתן ליד השליח. גאון אות ד'.

פ. בב"ק דף ק"ד ע"ב ובפירוש רש"י שם. ואע"פ שבגיטין לא חיישינן למיתה, הנ"מ באיסורא שבין אדם למקום, אבל בממון שהוא בין אדם לחבירו מי ימחה בידו שיחוש בזה כדי שלא יבוא לידי הפסד, מיהו י"א דגם בממון לא חיישינן רק בזקן. סמ"ע ס"ק ג'.

צ. והוא שהתברר שהמלוה מת קודם נתינת המעות ליד השליח, אבל אם איכא ספק בדבר מתי מת העלה בספר פעמוני זהב דפטור הלוח הגם שהשטר עדיין ביד היורשים דשמא השאירו ולא קרעו עד שיגיעו המעות ליד המלוה, וחלק שם על הרה"ג יעקב נאיים שרצה לדמותו לסימן פ"ב סעיף ב' דכל שטר בחזקתו הגם שהלוח והמלוה שניהם טוענים שמא נפרע ע"ש. וכתב הרב פעמוני זהב דלא דומה לשם והמוציא מחבירו עליו הראיה.

והש"ך בס"ק ה' הביא כמה מחברים דגם בנודע שמת המלוה קודם נתינת המעות לשליח פטור. ובביאורים ס"ק ג' כתב דבשליחות שכתב לו לשלוח על ידו ודאי פטור לשלם ליורשים. נתיבות ס"ק א' בחידושים.

ק. ומשמע מדברי הרמ"א אפי' בא בהרשאה שהקנה לו באגב קרקע, וכ"כ בד"מ בשם תשובת הרא"ש והטעם דאע"ג שהקנה לו אגב קרקע מ"מ לא היתה כוונתו רק לעשותו שליח לנפשו ולא עבור בניו. סמ"ע ס"ק ד'. והש"ך בס"ק ו' כתב דזה אינו אלא הטעם בידע בו שמת שלא יתן ליד השליח דשמא יבטלו שליחותו היורשים גם אחרי ההרשאה.

ר. מתרומת הדשן בפסקים סי' רי"ז, דקימ"ל זכיה מטעם שליחות וכי היכי דזכין לאדם שלא בפניו ה"ז נעשה שלוחו שלא בפניו לטובתו, וסיים שם אבל אם ביה"ד רואים שזה הרוצה להיות מורשה אינו מכוון לטובת המלוה או המפקיד, אין בדבריו כלום, ואין לדיין אלא מה שענינו רואות. סמ"ע ס"ק ב'.

עין משפט ו.

ה"מ סימן רב סעיף ב

ב. המוכר את הקרון לא מכר את הפרדות בזמן שאינם קשורות עמו, מכר את הפרדות לא מכר את הקרון.

* היו קשורין זה בזה מכר הקרון מכר הפרדות ש מכר הפרדות לא מכר הקרון.

עין משפט ז.

ה"מ סימן רב סעיף ד

ד. מכר ח את הצמד לא מכר את הבקר מכר את הבקר לא מכר את הצמד אפילו במקום א שקורין [מקצתן] לצמד בקר.

* ודווקא שאינן קשורין ביחד אבל קשורין ביחד מכורים.

ש. מכר הפרדות לא מכר הקרון. דעל הפרדות יכולין לרכוב ולבוא למקום חפצן בלא הקרון, משא"כ בעגלה בלא פרידות, והרי הן קשורין יחד.

ת. את הצמד. העול שנותנים על שני השוורים כשמוליכים אותן יחד לחרישה או בשאר משא, נקרא צמד.

א. שקורין לצמד בקר. גם במיימוני פכ"ז דמכירה [ה"ב], גם בסמוך בהג"ה סעיף ח' כתב מור"ם כן. ואם לאו טעות סופר הוא צ"ל דקאי אמאי דסיים מכר הבקר לא מכר הצמד, וע"ז שפיר קאמר אפילו קורין לצמד ג"כ בקר. אבל בסמוך סעיף ח' בהג"ה כתב מור"ם ז"ל, ואם הכל קורין לצמד בקר ולצמד לבד מפרשים צמד לבד כו', הכל מכור, וזה דלא אמר צמד לבד אלא מכר סתם צמד, הכל מכור אפילו בקר, משם מוכח דמור"ם פירשו דאמכר את הצמד קאי אי בקר הוי בכלל מכירת צמד. לכן נראה להגיה דמ"ש לצמד בקר, צ"ל צמד לבקר, וכן צ"ל בטור [סעיף ו'], ואתי שפיר ג"כ בטור דצ"ל שקורין לבקר צמד וקאי אמ"ש מכר הצמד לא מכר הבקר. ועיין בהג"ה בסמוך סעיף ח' דשייך לכאן, דשם נתבאר דמ"ש המחבר כאן אפילו קורין צמד לבקר או איפכא, היינו דוקא כשאין הכל קורין צמד לבקר, דאי הכל קורין אותו כן הוה אמרינן דהדמים מודיעין שמכר גם הבקר בכלל צמד, ולפעמים אפילו בלא דמים מודיעין היו ג"כ בקר בכלל צמד או צמד בכלל בקר, והוא כשהכל קורין לבקר צמד ולצמד אומרים צמד לבדו וכמ"ש שם, ולא מצאתי פלוגתא בזה, ואדרבה כן מוכח בגמרא ריש פרק המוכר את הבית [ב"ב ס"א ע"ב], וכמ"ש הטור (והמחבר) [והרמ"א] ג"כ בסימן רי"ד [טור סעיף י' ורמ"א] סעיף ז' בהמוכר לחבירו בית בבירה גדולה ע"ש, ושם כתב עוד פרטי דינים שייכיין כאן, גם הטור [כאן] סידרם וביארם יפה חילוקי הדינים ע"ש, אלא דמור"ם סידר דבריו על דברי המחבר שכתב אחר כל הדינים כלל אחד שאין הדינים מודיעין וק"ל.

עין משפט זז.

ח"מ סימן רב סעיף ה

ח. בכל אלו הדברים ^ב אין הדמים ראייה ^ג שאם טעה בכדי שהדעת טועה יש לו אונאה או ביטול מקח כדין כל מוכר ולוקח, ואם טעה בכדי שאין הדעת טועה לא בטל המקח שזה מתנה נתן לו.

* ודווקא במקום שקורין לבקר בקר ולצמד צמד אבל אם רוב בני אדם ^ד קורין לצמד בקר אז אמרינן הדמים מודיעים ואם כל בני אדם קורין לצמד בקר, ולצמד לבד מפרשים צמד לבד, אפילו בלא הודעת דמים הכל מכור. ויש אומרים הא דאמרינן מכר בקר לא מכר הצמד היינו בסתם דאימור לשחיטה זבניה, אבל אם פירש לרדיא מכר הצמד עם הבקר.

עין משפט טז.

ח"מ סימן רב סעיף ב

עיין לעיל עין משפט ו

עין משפט כ.

ח"מ סימן רב סעיף ד

עיין לעיל עין משפט ז

ב. אין הדמים ראייה. פירוש, אע"פ שאמר לו מכור לי הצמד או הקרון ונתן בעדו מאה זהובים, לא אמרינן ודאי לא נתן בעד הצמד או הקרון לבד מאה זהובים כי אם בצירוף הפרידות והבקר, קמ"ל דלא.

ג. שאם טעה בכדי שהדעת טועה כו'. כלומר אלא רואין כמה נותן לו עודף, אם העודף אינו כ"כ יותר ואפשר לומר שכונתו היתה על העגלה או הצמד לבד ובטעות נתן לו העודף, או רואין אם העודף הוא רק שתות אזי המקח קיים ומחזיר אונאה, ואם העודף יותר משתות אזי דין ביטול מקח יש לו, וכמבואר דיניהן בסימן רכ"ז, ואם העודף כ"כ דאי אפשר לתלות דנתן לו בטעות בעד הצמד לבד כ"כ, בזה אמרינן דידוע היה דאין הצמד שוה כ"כ, ולא מיבעיא דאין נותנין ללוקח הבקר וגם אין הלוקח יכול לבטל המקח, אלא גם כל המעות שנתן ישארו ביד המוכר ואמרינן דבמתנה נתן לו כל העודף. ובטור [סעיף ה'] כתב עוד, דאפילו אם עדיין לא נתן הלוקח כל הדמים וגם כבר משך הצמד והבקר, אפ"ה מוציאין מיד הלוקח כל הדמים וגם הבקר ונותנין אותן להמוכר ע"ש.

ד. קורין לצמד בקר אז כו'. כצ"ל, ופירוש דלצמד בקר כתבתי לפני זה בסעיף ד' [סק"י] ע"ש.